

Meddelande om europeisk rymdekonomi

Utbildningsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 336 Celexnummer 52025DC0336

Meddelande till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén: "En vision för en europeisk rymdekonomi"

Sammanfattning

Den 25 juni 2025 presenterade kommissionen ett meddelande med en vision för hur Europas rymdekonomi kan utvecklas i syfte att positionera EU som en ledare i den globala rymdekonomin år 2050. Detta ska uppnås genom att utveckla och utnyttja rymdteknik och rymdtjänster på jorden och i rymden för att stärka EU:s konkurrenskraft, motståndskraft, säkerhet och autonomi.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till en strategi för europeisk rymdekonomi, som visar på den potential som rymdverksamhet har att bidra till europeisk konkurrenskraft, tillväxt och säkerhet. Regeringen håller med om att ett oberoende

tillträde till rymden är strategiskt viktigt för EU, och framhåller att den svenska rymdbasen Esrange utgör ett viktigt bidrag för detta.

Aviserade initiativ i meddelandet kommer att analyseras närmare allt eftersom initiativen presenterats av kommissionen.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I rapporter från Letta, Draghi och Niinistö om den inre marknaden, konkurrenskraft och säkerhet som publicerades under 2024 identifierades rymdsektorn som en nyckelindustri för framtida tillväxt, konkurrenskraft, motståndskraft och beredskap.

Kommissionen menar utifrån det att EU behöver stärka sin position i den globala rymdkapplöpningen i takt med att beroendet av rymdbaserade tjänster ökar. I det nuvarande geopolitiska läget skulle en försvagad position få långtgående konsekvenser för Europas säkerhet, strategiska autonomi och konkurrenskraft.

Kommissionen anger att syftet med meddelandet är att formulera en vision som möjliggör att positionera EU som en ledare i den globala rymdekonomin år 2050 genom att utnyttja rymdteknik och

rymdtjänster på jorden och i rymden för att stärka EU:s konkurrenskraft, motståndskraft, säkerhet och autonomi.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet inleds med en beskrivning av rymdekonomin som innefattar alla ekonomiska aktiviteter som möjliggörs av rymdteknik, rymdinfrastruktur och rymdtjänster – från utformning och tillverkning av satelliter till resursutvinning och dataapplikationer på jorden. Globalt förväntas rymdekonomin nå ett värde av 1,8 biljoner USD år 2035, där EU i dag står för cirka 10 % av de offentliga och 22 % av de privata investeringarna.

EU har historiskt varit ledande inom satellit- och rymdteknik men förlorar marknadsandelar på grund av global konkurrens, otillräcklig samordning och komplexa finansierings- och upphandlingsmodeller. Meddelandet presenterar en vision för 2050 där EU återtar en ledande roll genom att stärka sin konkurrenskraft, motståndskraft och strategiska autonomi i rymdsektorn.

Meddelandet beskriver sedan aktuell situation och förslag till åtgärder för den europeiska rymdsektorn och avslutas med en framåtblick.

Rymden som marknadssektor

Kommissionen menar att EU:s rymdsektor behöver en heltäckande strategi för att öka tillväxten, förkorta tiden för produkter och tjänster att komma till marknaden och för att optimera offentliga och privata investeringar. Sex byggblock definierar vägen framåt:

Byggblock I – En inre marknad för rymden

- Det förslag till förordning med rymdlagstiftning som kommissionen antog den 25 juni och lämnade till rådet och Europaparlamentet för förhandlingar ska harmonisera regelverk, förenkla gränsöverskridande verksamhet och etablera gemensamma standarder. Integration av kandidatländer, säkrad radiospektrumtillgång och aktivt deltagande i internationella standardiseringsforum är viktiga inslag.

Byggblock II – Accelererad forskning och innovation

- Ett uppdaterat strategiskt forsknings- och innovationsprogram och olika forsknings- och innovationspartnerskap ska bidra till att utveckla och nyttja banbrytande tekniker som AI, kvantteknik och nästa generations bärarketer.

Byggblock III – Industriell beredskap och teknologiskt oberoende

- En europeisk industriell bas måste säkra multipla leverantörskedjor för viktiga komponenter (till exempel elektroniska komponenter och avancerade material) via EU-preferens i upphandlingar, satsa på initiativet Strategic Technologies for Europe Platform som ska stödja investeringar i kritisk teknik och stärka EU:s strategiska oberoende, samt stärka Observatoriet för kritiska teknologier.

Byggblock IV – Stöd för kommersialisering

- Små och medelstora rymdföretag, startups och scaleups ska få ökad tillgång till tillväxtkapital genom CASSINI 2.0, InvestEU-instrument och innovativa upphandlingsmodeller.

Byggblock V – Internationellt samarbete och ekonomisk diplomati

- Under Global Gateway-strategin utvidgas partnerskap med tredjeländer, informationsdelning via EU-delegationer och en plattform för internationella upphandlingsmöjligheter skapar nya export- och investeringsmöjligheter för EU-företag.

Byggblock VI – Kompetensförsörjning

- En metodik för kompetenskartläggning i rymdsektorn ska utvecklas i linje med Kompetensunionen som lyfter fram sektorsspecifika initiativ. Samverkan mellan universitet, yrkesutbildning och näringsliv ska stärkas genom Erasmus-partnerskap, Copernicus Academy och satsningar på att öka intresset för utbildningar i naturvetenskapliga ämnen och matematik med ett särskilt fokus på kvinnor och flickor.

Infrastruktur och tjänster som stödjer EU:s ekonomi

Meddelandet anger att den snabba tillväxten av den globala rymdekonomin kräver att EU skapar en motståndskraftig och konkurrenskraftig miljö för utveckling av rymdinfrastruktur och tjänster. Teknisk utveckling som programvarudefinierade satelliter, direkt kommunikation från satellit till enskilda mottagare på jorden, kvantkommunikation och ökad beräkningskraft och AI ombord på satelliter ställer ökade krav på markinfrastruktur. Andra länder och privata aktörer utvecklar återanvändbara bärraketer som kan sänka uppskjutningskostnaderna och öka konkurrensen, vilket hotar EU:s strategiska autonomi om inte den egna rymdsektorn och förmågan stärks och diversifieras. Geopolitiska spänningar – inte minst Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina – understryker rymdteknikens betydelse för säkerhet, försvar och skydd mot störningar som radiosignalinterferens, och driver på

satsningar för säker kommunikation och robust infrastruktur. För att säkra både krisberedskap och ekonomisk utveckling behöver EU förbättra sina rymdbaserade produkter och tjänster och öka genomslaget i både offentliga och privata sektorer. Några särskilda områden lyfts sedan fram.

Infrastruktur och tillverkning

EU måste expandera satellittillverkning och testanläggningar i ljuset av prognoser om 100 000 satellituppsändningar under kommande decennium. Automatisering, s.k. digitala tvillingar (en digital kopia av ett fysiskt objekt) och AI-styrda processer är avgörande för konkurrenskraft och självförsörjning.

Tillträde till rymden

ESA-programmen för bärraketerna Ariane 6 och Vega C kompletteras av privata återanvändbara bärraketer. EU stödjer gemensamma upphandlingar, konsoliderad efterfrågan och ekonomiska incitament för att trygga strategisk autonomi inom rymdtransporter. Kommissionen, tillsammans med medlemsstaterna och ESA, kommer att bidra till att upprätthålla, trygga och utöka kapaciteterna i den markbaserade infrastrukturen (inklusive test- och uppskjutningsanläggningar) för att stärka EU:s övergripande autonomi, motståndskraft och konkurrenskraft vad gäller tillträde till rymden.

Digital infrastruktur för rymden

Ökad moln- och kvantkapacitet krävs för bearbetning av enorma mängder satellitdata. EU:s kommande moln- och AI-lagstiftning ska tredubbla datacenterkapaciteten, stärka egna plattformar och digitalisera marksegmentet med virtuella kontrollrum och AI-drivna nätverk.

Rymdtjänster

Nedströmsmarknaden, som omfattar satellitdata, positionering och kommunikation, har en stor tillväxtpotential. EU-systemen Copernicus, Galileo/EGNOS och IRIS² integreras alltmer i samhällskritiska sektorer som försvar, transport, energi, beredskap, infrastruktur, klimat och jordbruk.

Säkerhet och försvar

EU behöver samordna militära och civila rymdinvesteringar för att fylla kapacitetsluckor i underrättelse-, övervaknings- och spaningsverksamhet, säkerställa robusta positionerings- och navigeringstjänster och skapa skydd mot frekvensstörningar. En helhetskartläggning och gemensamma upphandlingar förstärker motståndskraften.

Energi

Satellitdata optimerar planering av sol- och vindkraft, prognoser för elnätets balans och driftövervakning. Kommunikationssystemet

IRIS² ska utvärderas som potentiell länk för smarta elnät och kritiska energiinfrastrukturer.

Krisberedskap

Copernicus Emergency Management och Galileo-direktvarningar stärker lägesbilden vid katastrofer. IRIS² kommer att stödja etableringen av det europeiska systemet för kritisk kommunikation (EUCCS) för att leverera verksamhetskritisk kommunikation till myndigheter med ansvar för säkerhet och skydd i hela EU och Schengenområdet. IRIS² blir avgörande för att utöka EUCCS täckning i områden utan markbaserade mobilnät.

Transport

Alla transportslag drar nytta av rymdtjänster för exakt positionering, meteorologi och säkra datalänkar. Navigeringstjänster och 5G/6G-integration stärker autonom körning, flygrutter och automatiserade fartyg och järnvägsstyrsystem.

Kritisk infrastruktur

Rymdövervakning upptäcker avvikelser i kraftledningar, transportkorridorer och hamnar. IRIS² ger redundant kommunikation vid störningar.

Miljö och klimat

Copernicus data möjliggör övervakning av avskogning, luft- och vattenkvalitet samt utveckling av klimatmodeller.

Jordobservationstjänster för vattenhushållning ska samlas i en tjänst för att stärka arbetet med en hållbar blå ekonomi.

Jordbruk

Precisionsjordbruk med data från satellitbilder och positioneringstjänster minskar insatsmedel, ökar avkastningen och främjar hållbar produktion.

Den ryddbaserade rymdekonomin

Den ryddbaserade rymdekonomin kan i stora drag delas in i två huvudsegment: omloppsbaneekonomin och de aktiviteter som äger rum bortom satelliternas omloppsbanor runt jorden, framför allt verksamhet kring månen (cis-lunär verksamhet) och på månen (lunär). Omloppsbaneekonomin drivs idag främst av satellitindustrin, som i allt högre omfattning satsar på att energikrävande aktiviteter som databeräkningar och datalagring hanteras i satelliterna. Den cis-lunära och lunära ekonomin omfattar aktiviteter som utforskning, gruvdrift, resursutvinning och resursanvändning, infrastrukturutveckling samt etablering av logistik- och försörjningskedjor som är avgörande för framtida kommersiella och vetenskapliga uppdrag till månen och bortom den.

Tjänster i omloppsbana (In-Space Operations and Services, ISOS)

Pilotprojektet ISOS4I som ska genomföras i samarbete med medlemsstaterna och ESA ska testa och demonstrera tjänster som bränslepåfyllning, reparation och borttagning av skräp i omloppsbana. Målet är en permanent arkitektur för automatiserade rymdlogistiksystem fram till 2030.

Digital infrastruktur i omloppsbana

Distribuerad databehandling ombord möjliggör realtidsanalyser och minskar behovet av kommunikation via nedlänk. Koncept för rymdbaserade datacenter, energiproduktion och kylningslösningar utvecklas parallellt med cybersäkerhetsåtgärder.

Gruvdrift och resursutnyttjande

Kommissionen ska stödja förstudier kring användning av månresurser, kollaborativ robotik och provborrning. En analys ska göras för att identifiera vilket rättsligt ramverk som är lämpligt att använda för att möjliggöra kommersiell utvinning och logistik kring cis-lunär- och lunäraktiviteter.

Framåtblick

EU:s styrkor inom forskning, industri och kompetens måste bindas samman genom en ny offentlig-privat modell präglad av snabbhet och samarbete. Kommissionen inrättar därför Space Team Europe som rådgivande forum och ska ta fram en europeisk handlingsplan för rymdverksamhet. En särskild metodik ska utvecklas för att följa

upp rymdsektorns bidrag till EU:s konkurrenskraft inom ramen för Konkurrenskraftskompassens koordineringsverktyg.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning och har därför ingen omedelbar effekt på gällande svenska regelverk.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

De budgetära konsekvenserna kommer att kunna bedömas först när de specifika initiativen som anges i meddelandet presenteras. Eventuella nya uppgifter och åtaganden som innebär kostnader för statsbudgeten ska hanteras inom beslutade ramar. Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar inom programmen i den fleråriga budgetramen (MFF).

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till en strategi för europeisk rymdekonomi, som visar på den potential som rymdverksamhet har att bidra till europeisk konkurrenskraft, tillväxt och säkerhet.

Regeringen stöder ansatsen att genomföra åtgärder för att bättre utnyttja ryddbaserade tjänster och data i offentlig och privat sektor, inte minst med data från EU:s redan operationella program Copernicus för jordobservation och Galileo för positioneringstjänster.

Regeringen anser att utveckling av robust digital infrastruktur, vilket inbegriper satellitkommunikation, behöver prioriteras. Den digitala infrastrukturen ska vara motståndskraftig och säker, och genom användning av AI och framväxande tekniker driva samhällsnytta, hållbar utveckling, konkurrenskraft och innovation.

Regeringen välkomnar också ansatsen om rymden som marknadssektor där EU har möjlighet att ge goda förutsättningar för företagsetableringar och start-ups och scale-ups att vidareutvecklas och bli globalt konkurrenskraftiga.

Regeringen understryker att åtgärder som tas fram måste vara effektiva och innebära regelförenkling och minskad regelbörda för att stärka den europeiska rymdsektorns konkurrenskraft.

Regeringen betonar vikten av ett väl fungerande samarbete mellan EU och ESA så att europeiska skattemedel till rymdsektorn används effektivt.

Regeringen håller med om att ett oberoende tillträde till rymden är strategiskt viktigt för EU, och framhåller att den svenska rymdbasen Esrange utgör ett viktigt bidrag för detta.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det danska ordförandeskapet har meddelat att de inte avser att behandla meddelandet i rådet. De åtgärder som tas upp i meddelandet behandlas eller kommer att behandlas i olika spår.

4.2 Fackuttryck och termer

IRIS² (Infrastructure for Resilience, Interconnectivity and Security by Satellite) är ett satellitbaserat säkert kommunikationssystem som EU utvecklar och som ska vara operationellt 2027.

Copernicus är EU:s satellitbaserade jordobservationssystem som tillhandahåller öppen information och data för bland annat miljöövervakning och civil säkerhet.

Galileo är EU:s satellitbaserade positionerings- och navigationssystem som i likhet med det amerikanska GPS erbjuder exakta positioneringstjänster.

ESA (European Space Agency) är en mellanstatlig organisation för rymdverksamhet med 23 medlemsländer, varav några som inte är med i EU (Norge, Storbritannien och Schweiz).